

НАПРЯМ 10. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-570-2-50>

Бабій А. Ю.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін
ПВНЗ «Європейський університет»
м. Київ, Україна*

ОБІГ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Сучасний стан обігу наркотичних засобів в Україні характеризується високим рівнем латентності злочинів, пов'язаних із їх незаконним виробництвом, збутом та вживанням. Глобалізаційні процеси, розвиток інформаційних технологій, зокрема анонімних онлайн-платформ та криптовалют, істотно ускладнюють боротьбу з наркозлочинністю.

В умовах інтеграції України до європейського правового простору особливої актуальності набуває вдосконалення кримінального законодавства у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів. Аналіз положень Кримінального кодексу України [1] свідчить про потребу у більш чіткому визначенні меж кримінальної відповідальності, розмежуванні злочинів і адміністративних правопорушень, а також запровадженні ефективних механізмів ресоціалізації осіб, залежних від наркотичних речовин.

Так, Положення розділу XIII Кримінального кодексу України (статті 305–320) встановлюють кримінальну відповідальність за правопорушення у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. Ці норми охоплюють широкий спектр діянь – від контрабанди (ст. 305), незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання чи збуту (ст. 307, 309), до порушення правил обігу наркотичних засобів у медичних і фармацевтичних установах (ст. 320) [1].

Однак детальний аналіз їх змісту свідчить про потребу у більш чіткому визначенні меж кримінальної відповідальності. Зокрема, спостерігається невизначеність критеріїв розмежування між кримінальними злочинами та адміністративними правопорушеннями,

передбаченими статтею 44 Кодексу України про адміністративні правопорушення [2]. На практиці це призводить до ситуацій, коли однакові за характером дії (наприклад, незаконне зберігання невеликих кількостей наркотичних засобів без мети збуту) можуть кваліфікуватися як кримінально-карані або адміністративно-карані залежно від оцінки суб'єкта правозастосування. Відсутність єдиних критеріїв (кількісних і якісних) створює ризики порушення принципу правової визначеності та індивідуалізації покарання.

Важливою проблемою є й неузгодженість санкцій окремих статей (зокрема, ст. 307, 309, 311 КК України), які передбачають значний діапазон покарань – від штрафів до тривалих строків позбавлення волі. Це вимагає оновлення законодавчих підходів до визначення тяжкості злочинів з урахуванням ступеня суспільної небезпеки, обставин вчинення та особистості правопорушника.

Крім того, сучасна судова практика демонструє необхідність запровадження ефективних механізмів ресоціалізації осіб, залежних від наркотичних речовин, оскільки застосування виключно каральних заходів не забезпечує досягнення мети кримінального покарання, визначеної статтею 50 КК України – виправлення особи та попередження нових злочинів. З урахуванням положень ст. 96¹–96³ КК України, доцільним є ширше застосування примусових заходів медичного характеру та альтернативних форм покарання (пробація, лікування замість ізоляції від суспільства).

Отже, аналіз положень статей 305–320 КК України засвідчує, що сучасне кримінально-правове регулювання обігу наркотичних засобів потребує:

1. Чіткішого розмежування злочинів та адміністративних проступків шляхом законодавчого встановлення порогових кількостей і характеру речовин;

2. Гармонізації санкцій з урахуванням принципів пропорційності та справедливості;

3. Інституційного розвитку механізмів ресоціалізації, у тому числі через інтеграцію системи медико-соціальної допомоги в кримінально-виконавчу політику держави;

4. Впровадження диференційованого підходу до осіб, що вчинили злочини під впливом наркотичної залежності, із пріоритетом лікування над покаранням.

Таким чином, удосконалення кримінально-правових норм у цій сфері має бути спрямоване не лише на посилення контролю за незаконним обігом наркотиків, а й на створення ефективної системи превенції, ресоціалізації та зменшення шкоди (harm reduction), що відповідає принципам гуманізації кримінального законодавства та сучасним європейським підходам до політики у сфері наркотиків.

Міжнародні стандарти, зокрема Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року, визначають комплексний підхід до цієї проблеми, що включає не лише каральні, а й профілактичні, освітні та медичні заходи. Тому українське законодавство має розвиватися у напрямі гармонізації з європейськими практиками, де основна увага приділяється превенції та лікуванню наркозалежних осіб, а не виключно покаранню.

Перспективним напрямом є посилення міжвідомчої взаємодії органів поліції, митних та прикордонних служб, а також впровадження інноваційних методів розслідування кіберзлочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків у мережі «Darknet».

Ефективна протидія незаконному обігу наркотичних засобів потребує комплексного підходу, що поєднує правові, соціальні та медичні інструменти, а також удосконалення кримінального законодавства відповідно до міжнародних стандартів.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. *Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. ст. 131.* URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. *Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. додаток до № 51, ст.1122/* URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-570-2-51>

Богашов О. А.,

кандидат юридичних наук, доцент,

докторант аспірантури та докторантури

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

м. Кропивницький, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ ПО ОРГАНІЗАЦІЇ ПОВОЄННИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ

Війна, яку розпочала Російська Федерація проти України мала на меті досягти низки результатів, як максимум знищення української державності, як мінімум беззаперечний вплив на суспільно-політичні